# ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

## της 24ης Ιουνίου 2003

## σχετικά με το καθεστώς ενίσχυσης «Κοινές κατευθυντήριες γραμμές για τη χρησιμοποίηση του ταμείου οικονομικής ανάπτυξης του Land του Βερολίνου», που προτίθεται να εφαρμόσει η Γερμανία

*[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2003) 1867]*

**(Το κείμενο στη γερμανική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)**

**(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)**

(2004/125/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,
Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 88 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τα εν λόγω άρθρα [1],

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

### 1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

(1) Με επιστολή της 14ης Δεκεμβρίου 1998 η Γερμανία ενημέρωσε την Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ, σχετικά με το σχεδιαζόμενο καθεστώς κρατικής ενίσχυσης «Κοινές κατευθυντήριες γραμμές για τη χρησιμοποίηση του ταμείου οικονομικής ανάπτυξης του Land του Βερολίνου». Με επιστολή της 9ης Μαρτίου 1999 η Γερμανία διαβίβασε συμπληρωματικά στοιχεία.

(2) Με επιστολή της 18ης Μαΐου 1999 η Επιτροπή γνωστοποίησε στη Γερμανία την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ όσον αφορά το εν λόγω σχεδιαζόμενο καθεστώς ενίσχυσης.

(3) Η απόφαση της Επιτροπής σχετικά με την κίνηση της διαδικασίας δημοσιεύθηκε την *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* [2]. Η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους όσον αφορά το συγκεκριμένο καθεστώς ενίσχυσης μέσα σε ένα μήνα από την ημερομηνία της απόφασης.

(4) Η Γερμανία υπέβαλε τις παρατηρήσεις της με επιστολή της 17ης Ιουνίου 1999. Η Επιτροπή δεν έλαβε παρατηρήσεις από άλλους ενδιαφερομένους.

(5) Στο πλαίσιο της εξέτασης του 28ου γερμανικού προγράμματος περιφερειακών ενισχύσεων (Gemeinschaftsaufgabe «Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur») η Επιτροπή εξέτασε, σε επιστολή της 26ης Ιουλίου 1999, εάν οι μετεγκαταστάσεις μπορούν να θεωρηθούν επιλέξιμες στο πλαίσιο των περιφερειακών ενισχύσεων, παραπέμποντας στη διαδικασία που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας απόφασης.

(6) Στην επιστολή της 28ης Οκτωβρίου 1999 η Επιτροπή ανέπτυξε τη θέση της όσον αφορά τις μετεγκαταστάσεις επιχειρήσεων σε σχέση με την παρούσα διαδικασία.

(7) Στις 27 Μαρτίου 2000, στις 2 Μαΐου 2001 και στις 5 Οκτωβρίου 2001 πραγματοποιήθηκαν συνομιλίες σε εργασιακό και πολιτικό επίπεδο μεταξύ εκπροσώπων της Γερμανίας και της Επιτροπής.

(8) Βάσει της συνομιλίας της 2ας Μαΐου 2001 η Επιτροπή ζήτησε περαιτέρω πληροφορίες με επιστολή της 10ης Μαΐου 2001.

(9) Με επιστολές της 27ης Ιουνίου 2001 και της 6ης Ιουλίου 2001 η Γερμανία υπέβαλε σχετικά τις παρατηρήσεις της.

(10) Με επιστολή της 9ης Αυγούστου 2002 η Γερμανία ζήτησε τη λήψη απόφασης παραπέμποντας στην προθεσμία που αναφέρεται στο άρθρο 7 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της συνθήκης ΕΚ [3], (στο εξής «κανονισμός διαδικασίας»), σύμφωνα με το οποίο η προθεσμία για τη λήψη απόφασης είναι 18 μήνες από την έναρξη της διαδικασίας.

---

[1] ΕΕ C 340 της 27.11.1999, σ. 64.
[2] Βλέπε υποσημείωση 1.
[3] ΕΕ L 83 της 27.3.1999, σ. 1.

(11) Με επιστολή της 24ης Φεβρουαρίου 2003 η Γερμανία ζήτησε εκ νέου τη λήψη απόφασης για την περάτωση της διαδικασίας. Η Γερμανία ισχυρίστηκε ότι ήδη με την επιστολή της 9ης Αυγούστου 2002 είχε επικαλεστεί το άρθρο 7 παράγραφος 7 του κανονισμού διαδικασίας. Η Γερμανία ανέφερε ότι η επιστολή της 24ης Φεβρουαρίου 2003 πρέπει να θεωρηθεί επίσης ως πρόσκληση σύμφωνα με το άρθρο 232 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, προκειμένου να δημιουργηθεί η προϋπόθεση για την υποβολή προσφυγής λόγω παράλειψης ενέργειας σύμφωνα με το άρθρο 232 της συνθήκης ΕΚ.

(12) Με επιστολή της 27ης Φεβρουαρίου 2003 η Επιτροπή πληροφόρησε τη Γερμανία ότι η επιστολή της 9ης Αυγούστου 2002 θεωρήθηκε μόνο ως γενική επισήμανση της προθεσμίας των 18 μηνών, δεδομένου ότι στην εν λόγω επιστολή η Γερμανία επικαλείται γενικά το άρθρο 7 παράγραφος 6 του κανονισμού διαδικασίας, και όχι ως πρόσκληση σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 7 του κανονισμού διαδικασίας. Επιπλέον, η Επιτροπή δήλωσε ότι η επιστολή της Γερμανίας της 27ης Φεβρουαρίου 2003 θα θεωρείται πλέον ως πρόσκληση σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 7 του κανονισμού διαδικασίας.

## 2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΖΟΜΕΝΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΣΤΗ ΜΟΡΦΗ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΟΤΑΝ ΚΙΝΗΘΗΚΕ Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ [4]

### 2.1. Καθεστώς, μορφή και πόροι

(13) Αντικείμενο της διαδικασίας είναι οι κοινές κατευθυντήριες γραμμές για τη χρησιμοποίηση του ταμείου οικονομικής ανάπτυξης στο Βερολίνο (στο εξής: ΚοιΚΓ), που βασίζονται στα άρθρα 23 και 44 του δημοσιονομικού κανονισμού του Land. Οι ενισχύσεις χορηγούνται με τη μορφή επιχορηγήσεων. Το καθεστώς, το οποίο προβλέπει ετήσιες παροχές ύψους 3 067 751 ευρώ [5], χρηματοδοτείται αποκλειστικά από τον προϋπολογισμό του Land του Βερολίνου.

### 2.2. Στόχος, δικαιούχος και διάρκεια του καθεστώτος

(14) Το τμήμα ΙΙ σημείο 3 παράγραφοι 1 και 2 των ΚοιΚΓ προβλέπει ότι το Land του Βερολίνου λαμβάνει δημόσια μέτρα, εκτός των αστικών μέτρων εξυγίανσης και ανάπτυξης κατά την έννοια του γερμανικού οικοδομικού κώδικα (στο εξής: ΟΙΚΩ), και συγκεκριμένα οικοδομικά μέτρα, ελευθέρωση εδαφικών εκτάσεων και άλλα πολεοδομικά μέτρα και μέτρα ανάπτυξης. Στόχος του καθεστώτος είναι να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις που, λόγω των μέτρων των δημόσιων αρχών πρέπει να μεταφέρουν τις δραστηριότητές τους ή να επιφέρουν σημαντικές μετατροπές στις εγκαταστάσεις τους, προκειμένου αυτές να παραμείνουν στο Βερολίνο. Θα πρέπει να προληφθεί το ενδεχόμενο τα μέτρα των δημόσιων αρχών να αναγκάσουν κάποιες επιχειρήσεις να παύσουν τις δραστηριότητές τους στο Βερολίνο ή να εγκαταλείψουν την πόλη. Οι ΚοιΚΓ αφορούν επιχειρήσεις κάθε μεγέθους και τομέα, οι οποίες χρησιμοποιούν για την άσκηση της δραστηριότητάς τους εδαφική έκταση που θα αποτελέσει αντικείμενο δημόσιου μέτρου ή τα εκεί ευρισκόμενα κτίρια, έχοντας είτε την κυριότητα, είτε δικαίωμα «επιφανείας», είτε σύμβαση μίσθωσης ή νομής. Από το καθεστώς αποκλείονται οι προβληματικές επιχειρήσεις. Το καθεστώς θα ισχύει έως το τέλος του 2008 [6].

### 2.3. Προϋποθέσεις επιχορήγησης

(15) Σύμφωνα με το τμήμα ΙΙ σημείο 3 παράγραφος 3 των ΚοιΚΓ η ενίσχυση χορηγείται υπό την προϋπόθεση ότι το μέτρο των δημόσιων αρχών αποτελεί το μοναδικό ή τον κύριο λόγο για τον οποίο θίγεται η εμπορική δραστηριότητα. Οι παρεχόμενες επιχορηγήσεις επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν μόνο για την περαιτέρω εξέλιξη ή/και τη διατήρηση της δραστηριότητας στο Βερολίνο [τμήμα ΙΙ παράγραφος 4 σημείο 1 στοιχείο α των ΚοιΚΓ]. Η διατήρηση της δραστηριότητας πρέπει να εξυπηρετεί το συνολικό οικονομικό συμφέρον [τμήμα ΙΙ σημείο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) των ΚοιΚΓ]. Δεν δικαιούνται ενίσχυσης σχέδια, στα οποία η μεταφορά ή αλλαγή οφείλεται κυρίως σε επιχειρηματικούς λόγους ή είναι νομικά επιβεβλημένη (τμήμα ΙΙ σημείο 4 παράγραφος 4 των ΚοιΚΓ). Η Γερμανία κατέστησε σαφές ότι οι ενισχύσεις χορηγούνται μόνο επικουρικά προς άλλες αξιώσεις αποζημίωσης μέχρι του ύψους της αντιστάθμισης του μειονεκτήματος (τμήμα ΙΙ σημείο 2 των ΚοιΚΓ και επιστολή της Γερμανίας της 9ης Μαρτίου 1999).

### 2.4. Επιλέξιμες δαπάνες

#### 2.4.1. *Επιλέξιμες ακαθάριστες δαπάνες*

(16) Το γεγονός ότι μια επιχείρηση θίγεται από μέτρο των δημόσιων αρχών μπορεί να οδηγήσει σε δύο διαφορετικές περιπτώσεις. Περίπτωση 1: Το μέτρο των δημόσιων αρχών εφαρμόζεται στο σύνολο της εδαφικής έκτασης που χρησιμοποιείται για την άσκηση της δραστηριότητας και η επιχείρηση πρέπει να αλλάξει τόπο εγκατάστασης (μεταφορά της δραστηριότητας). Περίπτωση 2: Το μέτρο των δημόσιων αρχών εφαρμόζεται σε μέρος της εδαφικής έκτασης που χρησιμοποιείται για την άσκηση της δραστηριότητας, και η επιχείρηση πρέπει να πραγματοποιήσει σημαντικές κτιριακές αλλαγές (σημαντικές κτιριακές αλλαγές). Με βάση την εν λόγω διάκριση το καθεστώς αναφέρει τις ακόλουθες δαπάνες ως επιλέξιμες:

(17) Για την περίπτωση της μεταφοράς της δραστηριότητας (Περίπτωση 1), το καθεστώς αναφέρει τα ακόλουθα σημεία:

α) έξοδα για την αποσυναρμολόγηση και την ανασυναρμολόγηση του λειτουργικού και επιχειρηματικού εξοπλισμού (τμήμα ΙΙ σημείο 5 παράγραφος 2 των ΚοιΚΓ)·

---

[4] Όσον αφορά μεταγενέστερες διευκρινίσεις βλέπε τμήμα 4 της παρούσας απόφασης (παρατηρήσεις Γερμανίας).

[5] Ανακοίνωση της Γερμανίας της 14ης Δεκεμβρίου 1998, σημείο 15. Η ανακοίνωση αναφέρει το ποσό και σε DEM (6 εκατομμύρια DEM).

[6] Στην απόφαση κίνησης της διαδικασίας αναφέρεται εσφαλμένα ως ημερομηνία λήξης του καθεστώτος το «τέλος του 2006».

β) έξοδα για τη μεταφορά (συμπεριλαμβανομένης της ασφάλισης) του λειτουργικού και επιχειρηματικού εξοπλισμού καθώς και των αποθεμάτων (τμήμα ΙΙ σημείο 5 παράγραφος 2 των ΚοιΚΓ)·

γ) έξοδα για την ετοιμασία του χώρου αντικατάστασης (τμήμα ΙΙ σημείο 5 παράγραφος 2 των ΚοιΚΓ), συγκεκριμένα:

— απαραίτητες κτιριακές αλλαγές, που δεν αυξάνουν την αγοραία αξία του χώρου αντικατάστασης ή/και,

— σε περίπτωση νέας κατασκευής, τα έξοδα για το έργο ή/και,

— τις απαιτούμενες εξωτερικές εγκαταστάσεις·

δ) δαπάνες λόγω αχρήστευσης του μέχρι τότε λειτουργικού ή/και επιχειρηματικού εξοπλισμού (τμήμα ΙΙ σημείο 5 παράγραφος 2 των ΚοιΚΓ)·

ε) επιχορηγήσεις για διοικητικά έξοδα, τα οποία πρέπει να καταβληθούν σε περίπτωση απόκλισης από τον οικοδομικό κανονισμό, σε περίπτωση που αυτή είναι απαραίτητη προκειμένου να προσαρμοστούν οι νέες εγκαταστάσεις στις λειτουργικές απαιτήσεις (τμήμα ΙΙΙ σημείο 6 των ΚοιΚΓ)·

στ) οι αρχές μπορούν να θέσουν ως προϋπόθεση για την παροχή επιχορήγησης όσον αφορά τα προαναφερθέντα έξοδα τη χρησιμοποίηση εξωτερικών ειδικών κατά το σχεδιασμό, την εκτέλεση και την εκκαθάριση λογαριασμού της μεταφοράς της δραστηριότητας. Σε περίπτωση μεταφοράς επιλέξιμες θεωρούνται και οι δαπάνες για τους σχετικούς εμπειρογνώμονες (τμήμα ΙΙ σημείο 5 παράγραφοι 8 και 9 των ΚοιΚΓ)·

ζ) σε περίπτωση που οι παρεχόμενες επιχορηγήσεις στο πλαίσιο του καθεστώτος υπόκεινται στο φόρο κύκλου εργασιών, υπάρχει δυνατότητα καταβολής αντιστάθμισης στο ύψος του φόρου κύκλου εργασιών που αναλογεί στην επιχορήγηση (τμήμα ΙΙ σημείο 5 παράγραφος 10 των ΚοιΚΓ).

(18) Για την περίπτωση σημαντικών κτιριακών αλλαγών (Περίπτωση 2), υπάρχει δυνατότητα καταβολής των εξόδων κατασκευής και συναφών δαπανών (τμήμα ΙΙ σημείο 5 παράγραφος 5 των ΚοιΚΓ), καθώς και των επιστρεφόμενων φόρων που περιγράφονται στην παράγραφο 17 στοιχείο ζ).

2.4.2. *Επιλέξιμες καθαρές δαπάνες*

(19) Η Γερμανία κατέστησε σαφές ότι οι επιλέξιμες καθαρές δαπάνες υπολογίζονται αφαιρώντας τα ακόλουθα στοιχεία από τις επιλέξιμες ακαθάριστες δαπάνες:

α) ενδεχόμενες άμεσες ή έμμεσες αντισταθμιστικές αποζημιώσεις που καταβάλλονται σε σχέση με μέτρο των δημόσιων αρχών σύμφωνα με το δημόσιο ή το ιδιωτικό δίκαιο, ή/και

β) ενδεχόμενα προϊόντα πώλησης, ή/και

γ) ενδεχόμενες επενδυτικές ενισχύσεις σύμφωνα με το νόμο για την πριμοδότηση των επενδύσεων του 1999, ή/και

δ) ενδεχόμενα κέρδη από την πώληση εδαφικής έκτασης (όταν η εδαφική έκταση πωλείται σε επενδυτή που λαμβάνει ενίσχυση από το δημόσιο, η τιμή πώλησης υπερβαίνει την αγοραία αξία και ταυτόχρονα η τιμή αγοράς για τη νέα εδαφική έκταση αντιστοιχεί στην αγοραία τιμή).

2.5. **Ένταση ενίσχυσης και ανώτατο όριο**

(20) Το καθεστώς προβλέπει επιχορηγήσεις σε ποσοστό έως 100 % των επιλέξιμων καθαρών δαπανών (τμήμα ΙΙ σημείο 5 παράγραφος 1 των ΚοιΚΓ). Ωστόσο, εάν η επιχείρηση αλλάζει τον τόπο εγκατάστασης και στον τόπο αντικατάστασης κατασκευάζει νέα κτίρια [βλέπε παράγραφο 17 σημείο 1 στοιχείο γ) δεύτερη περίπτωση], οι καθαρές δαπάνες του έργου θεωρούνται επιλέξιμες μόνο μέχρι ποσοστού 20 % [τμήμα ΙΙ σημείο 5 παράγραφος 3 στοιχείο γ) των ΚοιΚΓ].

(21) Η επιχορήγηση μπορεί να ανέρχεται σε 75 % του μέσου όρου των μισθών που καταβλήθηκαν κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών ετών πριν την υποβολή της αίτησης, δεν πρέπει να υπερβαίνει όμως το δεκαπλάσιο των μισθών που καταβλήθηκαν κατά το μήνα πριν την έγκριση της επιχορήγησης (τμήμα ΙΙ σημείο 5 παράγραφος 6 των ΚοιΚΓ).

2.6. **Σώρευση**

(22) Το καθεστώς δεν περιέχει σαφείς διατάξεις για την περίπτωση σώρευσης των ενισχύσεων.

3. **ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΚΙΝΗΘΗΚΕ Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ**

(23) Στην απόφασή της για την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας η Επιτροπή είχε καταλήξει προκαταρκτικά στην άποψη ότι οι ΚοιΚΓ συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, και ότι υφίστανται σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με το συμβιβάσιμο του καθεστώτος με την κοινή αγορά.

(24) Η Επιτροπή διαπίστωσε προκαταρκτικά ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες θίγονται από τα εξεταζόμενα μέτρα των δημόσιων αρχών είχαν περιέλθει στην ίδια θέση με όλες τις άλλες επιχειρήσεις που δεν θίγονται από τα μέτρα χάρη στην καταβολή αποζημιώσεων βάσει του δημόσιου ή/και του ιδιωτικού δικαίου. Ως εκ τούτου, οι θιγόμενες επιχειρήσεις, από άποψη δικαίου των ενισχύσεων, έχουν ήδη εξομοιωθεί με όλες τις άλλες επιχειρήσεις της κοινής αγοράς. Κατά την προκαταρκτική άποψη της Επιτροπής, το καθεστώς σύμφωνα με τις ΚοιΚΓ αποτελεί μόνο πρόσθετο κίνητρο για τις επιχειρήσεις που είναι ήδη εγκατεστημένες στο Βερολίνο προκειμένου αυτές να παραμείνουν εκεί σε βάρος άλλων επιχειρήσεων της κοινής αγοράς, οι οποίες επιθυμούν να εγκατασταθούν στο Βερολίνο αλλά δεν μπορούν να επωφεληθούν του καθεστώτος.

(25) Λόγω της έλλειψης αντίθετων επιχειρημάτων της Γερμανίας, η Επιτροπή θεώρησε ως δεδομένο ότι οι δυνητικοί δικαιούχοι της ενίσχυσης αναπτύσσουν δραστηριότητες σε τομείς στους οποίους υφίσταται ανταγωνισμός στην κοινή αγορά. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κατ' αυτό τον τρόπο ενισχύεται η θέση των δικαιούχων της ενίσχυσης έναντι των ανταγωνιστών τους και κατά συνέπεια επηρεάζονται οι συναλλαγές και νοθεύεται ο ανταγωνισμός. Επιπλέον, η Επιτροπή ήταν της άποψης ότι ενισχύσεις οι οποίες επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης μιας επιχείρησης γενικά νοθεύουν τον ανταγωνισμό ([7]). Η Επιτροπή διαπίστωσε, ότι οι κανόνες για τις ενισχύσεις de minimis ([8]), τους οποίους εξάλλου δεν επικαλέστηκε η Γερμανία, δεν ισχύουν στην προκειμένη περίπτωση.

(26) Ως εκ τούτου, στην απόφασή της όσον αφορά την κίνηση της διαδικασίας η Επιτροπή κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι πρόκειται για κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(27) Κατά την προκαταρκτική εκτίμηση του συμβιβάσιμου των ΚοιΚΓ με την κοινή αγορά η Επιτροπή εξέτασε το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχεία α) και γ) της συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα ([9]) (στο εξής «περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές») καθώς και τους κανόνες που ίσχυαν για τις μικρές και τις μεσαίες επιχειρήσεις (στο εξής «ΜΜΕ») κατά τη στιγμή της απόφασης ([10]).

(28) Έως το τέλος του 1999, το δυτικό Βερολίνο αποτελούσε ενισχυόμενη περιοχή κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ με ανώτατη ακαθάριστη ένταση ενίσχυσης 43 % (το ανώτατο 30 % καθαρά), ενώ το ανατολικό Βερολίνο αποτελούσε έως το τέλος του 1999 ενισχυόμενη περιοχή κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) με ανώτατη ακαθάριστη ένταση ενίσχυσης 50 % ([11]). Όταν ελήφθη η απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας δεν είχε θεσπιστεί ακόμη οριστικά το καθεστώς του Βερολίνου ως ενισχυόμενης περιοχής που άρχισε να ισχύει από το 2000 ούτε και τα αντίστοιχα ανώτατα όρια περιφερειακής ενίσχυσης για το Βερολίνο ([12]).

(29) Στο πλαίσιο της προκαταρκτικής εξέτασης όσον αφορά το συμβιβάσιμο των ΚοιΚΓ με την κοινή αγορά, η Επιτροπή διέκρινε μεταξύ ενισχύσεων για αρχική επένδυση και ενισχύσεων λειτουργίας.

(30) Όσον αφορά τις ενισχύσεις σύμφωνα με την παράγραφο 17 περίπτωση 1 στοιχείο γ) δεύτερη περίπτωση, ύψους μέχρι 20 % των καθαρών δαπανών του έργου, η Επιτροπή θεώρησε ότι πρόκειται για ενισχύσεις αρχικής επένδυσης. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι ΚοιΚΓ δεν περιλαμβάνουν διατάξεις όσον αφορά την τήρηση των ανώτατων ορίων για τις περιφερειακές ενισχύσεις, και ότι δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο σώρευσης με άλλες επενδυτικές ενισχύσεις. Επιπλέον, δεδομένου ότι οι ΚοιΚΓ ισχύουν για επιχειρήσεις κάθε μεγέθους και όλων των οικονομικών τομέων, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν ανταποκρίνονται ούτε στους κανόνες που ίσχυαν κατά τη στιγμή που ελήφθη η απόφαση για την κίνηση της διαδικασίας, σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ούτε στα ειδικά καθεστώτα ενισχύσεων της Κοινότητας που έχουν εγκριθεί για συγκεκριμένους τομείς. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή συμπέρανε ότι η εν λόγω ενίσχυση δημιουργεί σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά το συμβιβάσιμό της με την κοινή αγορά.

(31) Όσον αφορά τα υπόλοιπα καθεστώτα των ΚοιΚΓ, η Επιτροπή έκρινε προκαταρκτικά ότι πρόκειται για λειτουργικές ενισχύσεις, οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά μόνο σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις για ενισχυόμενες περιοχές κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ. Λειτουργικές ενισχύσεις αυτού του είδους μπορούν να εγκριθούν σύμφωνα με τις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές μόνο εφόσον χορηγούνται για περιορισμένο χρονικό διάστημα και μειώνονται προοδευτικά ([13]), δικαιολογούνται από τη συμβολή τους στην περιφερειακή ανάπτυξη και το χαρακτήρα τους ([14]), και εφόσον αποκλείονται τομείς, για τους οποίους ισχύουν ειδικά καθεστώτα ενισχύσεων (οι επονομαζόμενοι «ευαίσθητοι τομείς»). Επιπλέον, το δυτικό Βερολίνο δεν υπήρξε ποτέ και το ανατολικό Βερολίνο ήταν μόνο έως το τέλος του 1999 ενισχυόμενη περιοχή κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ. Στη βάση αυτή η Επιτροπή δεν μπόρεσε να διαπιστώσει κανένα λόγο για τον οποίο τα καθεστώτα αυτά θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά.

## 4. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

(32) Η Γερμανία, στις παρατηρήσεις της 17ης Ιουνίου 1999 καθώς και σε μεταγενέστερες παρατηρήσεις της, ισχυρίστηκε ότι οι ΚοιΚΓ δεν αποτελούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, δεδομένου ότι δεν νοθεύουν τον ανταγωνισμό. Οι ΚοιΚΓ προβλέφθηκαν μόνο ως καθαρή αντιστάθμιση ενός απρόβλεπτου μειονεκτήματος, το οποίο προέκυψε από ενέργειες των δημόσιων αρχών, και επιπλέον είναι επικουρικές άλλων πιθανών αξιώσεων αποζημίωσης. Η Γερμανία εξήγησε ότι οι επιχειρήσεις που θίγονται από μέτρα των δημόσιων αρχών

([7]) Απόφαση 87/573/ΕΟΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 347 της 11.12.1987, σ. 64), τμήμα IV σημείο 1.

([8]) Όταν κινήθηκε η διαδικασία ίσχυε η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις ενισχύσεις de minimis (ΕΕ C 68 της 6.3.1996, σ. 9).

([9]) ΕΕ C 74 της 10.3.1998, σ. 9.

([10]) Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον ορισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΕΕ L 107 της 30.4.1996, σ. 4) και το κοινοτικό πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΕΕ C 213 της 23.7.1996, σ. 4).

([11]) Βλέπε απόφαση στην υπόθεση N 613/96.

([12]) Βάσει των αποφάσεων στις υποθέσεις N 195/99, C 47/99 και N 641/2002, η πόλη του Βερολίνου, μαζί με το Βραδεμβούργο, που από κοινού συνιστούν την περιφέρεια αγοράς εργασίας του Βερολίνου, αποτελούν επιλέξιμη περιοχή σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) για την περίοδο 2000-2006 με ανώτατη καθαρή ένταση ενίσχυσης 20 %. Το ποσοστό αυτό μπορεί να αυξηθεί κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες ακαθάριστα για τις ΜΜΕ. Για την περίοδο από το 2007 και εξής, δεν έχουν ακόμη καθοριστεί οι επιλέξιμες περιοχές και τα όρια περιφερειακής ενίσχυσης.

([13]) Βλέπε σημείο 4.17 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών.

([14]) Βλέπε σημείο 4.15 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών.

κατά κανόνα δεν δικαιούνται καμίας, ή τουλάχιστον επαρκούς, δημόσιας αποζημίωσης. Οι ΚοιΚΓ καλούνται να καλύψουν το εν λόγω κενό.

(33) Η Γερμανία περιέγραψε τις αξιώσεις αποζημίωσης έναντι των δημόσιων αρχών ως εξής: η νομική βάση της αξίωσης που προκύπτει σε περίπτωση απαλλοτρίωσης είναι τα άρθρα 93 και εξής του οικοδομικού κώδικα. Σε περίπτωση έξωσης από ακίνητο για το οποίο ισχύει σύμβαση μίσθωσης ή νομής, ο ΟΙΚΩ δεν προβλέπει αξιώσεις αποζημίωσης σε περίπτωση που οι εν λόγω συμβάσεις είναι βραχυπρόθεσμες, ενώ σε περίπτωση μακροπρόθεσμων συμβάσεων ο ΟΙΚΩ προβλέπει δικαιώματα μόνο στο ύψος των φόρων για την προχρηματοδότηση. Οι επικουρικές ΚοιΚΓ έχουν ως στόχο την επέκταση του εν λόγω καθεστώτος του ΟΙΚΩ, δεδομένου ότι εφαρμόζονται και στην περίπτωση των βραχυπρόθεσμων συμβάσεων μίσθωσης ή νομής, και επιπλέον παρέχουν αποζημίωση μέχρι πλήρους αντιστάθμισης του μειονεκτήματος. Η Γερμανία ισχυρίστηκε επιπλέον ότι ένα μεγάλο μέρος των επιχειρήσεων που θίγονται από τα οικοδομικά μέτρα των δημόσιων αρχών στο Βερολίνο, διαθέτουν μόνο βραχυπρόθεσμες συμβάσεις μίσθωσης ή νομής, οι οποίες παρ' όλα αυτά, όπως είναι τυπικό για το Βερολίνο, είναι ιδιαίτερα σταθερές και υπό κανονικές συνθήκες πάντα παρατείνονται. Κατά συνέπεια, ο ιδιαίτερος κίνδυνος για τους μισθωτές, που κατά τα άλλα ενέχουν οι βραχυπρόθεσμες συμβάσεις μίσθωσης ή νομής, και ο οποίος λαμβάνεται υπόψη στον ΟΙΚΩ αποκλείοντας το ενδεχόμενο αποζημίωσης, βασικά δεν υφίσταται στο Βερολίνο. Η Γερμανία δεν υπέβαλε στοιχεία που να αποδεικνύουν στατιστικά τις ιδιαιτερότητες των συμβάσεων μίσθωσης ή νομής του Βερολίνου. Επιπλέον, η Γερμανία ανέφερε ότι η πλειονότητα των θιγόμενων επιχειρήσεων του Βερολίνου λόγω της προαναφερθείσας σταθερότητας των συμβάσεων μίσθωσης δεν διαθέτει αποθέματα για μία ενδεχόμενη μετεγκατάσταση της επιχείρησης ως αποτέλεσμα καταγγελίας της σύμβασης, με αποτέλεσμα οι αποζημιώσεις σύμφωνα με τον ΟΙΚΩ εάν χορηγούντο, σίγουρα δεν θα επαρκούσαν. Ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθεί ότι, ναι μεν οι ΚοιΚΓ επεκτείνουν τα καθεστώτα του ΟΙΚΩ, αλλά αυτό δικαιολογείται δεδομένων των ιδιαίτερων περιστάσεων. Κατά την άποψη της Γερμανίας, οι ΚοιΚΓ δεν αποτελούν κρατικές ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, με τις οποίες το κράτος αντισταθμίζει παρεμβαίνοντας το συνήθη κίνδυνο που ενέχουν οι συμβάσεις μίσθωσης ή νομής, αλλά για μία δικαιολογημένη αντιστάθμιση μειονεκτήματος εκτός καθεστώτος ενίσχυσης.

(34) Επιπλέον, η Γερμανία ανέφερε ότι οι ΚοιΚΓ δεν ισχύουν για επιχειρήσεις σε περιοχές του Βερολίνου, τις οποίες ο ΟΙΚΩ ορίζει ως «υποβαθμισμένες περιοχές» (Sanierungsgebiete) ή «πολεοδομικά αναπτυσσόμενο τομέα» (städtebaulichen Entwicklungsbereich). Για τη μετεγκατάσταση επιχειρήσεων ή τις σημαντικές αλλαγές κτιριακών εγκαταστάσεων λόγω μέτρων εξυγίανσης των δημόσιων αρχών στις εν λόγω περιοχές, μπορούν να προβληθούν αξιώσεις μόνο σύμφωνα με τα άρθρα 136 και εξής του ΟΙΚΩ σε συνδυασμό με το γερμανικό νόμο πολεοδομικής ανάπτυξης και τις εκτελεστικές διατάξεις όσον αφορά τη χρηματοδότηση μέτρων πολεοδομικής εξυγίανσης. Δεδομένου ότι οι ΚοιΚΓ ισχύουν μόνο για όλες τις άλλες περιοχές, σκοπός τους είναι να επιτευχθεί η ενιαία μεταχείριση όλων των επιχειρήσεων που θίγονται από μέτρα των δημόσιων αρχών.

(35) Για να διασαφηνίσει τις διαφορετικές κατηγορίες περιπτώσεων στις οποίες χορηγείται ενίσχυση σύμφωνα με τις ΚοιΚΓ, η Γερμανία απέστειλε με επιστολή της 6ης Ιουλίου 2001 τον ακόλουθο πίνακα:

| Κατηγορίες περιπτώσεων<br>Νομικές βάσεις | Αποζημιούμενο τμήμα των επαγγελματικά καθορισμένων δαπανών (σε %)<br>Άρθρα 93 και εξής του ΟΙΚΩ | Αποζημιούμενο τμήμα των επαγγελματικά καθορισμένων δαπανών (σε %)<br>Κοινές κατευθυντήριες γραμμές |
|---|---|---|
| 1. Η επιχείρηση είναι ιδιοκτήτρια της εδαφικής έκτασης. | 100 | 0 |
| 2. Η επιχείρηση έχει συνάψει σύμβαση μίσθωσης/-νομής της εδαφικής έκτασης και διαθέτει ακόμη μακροπρόθεσμα σχετικά δικαιώματα. | | |
| α) υπόλοιπος χρόνος σύμβασης 10 έτη | 100 | 0 |
| β) υπόλοιπος χρόνος σύμβασης 9 έτη | 90 | 10 |
| γ) υπόλοιπος χρόνος σύμβασης 8 έτη | 80 | 20 |
| δ) υπόλοιπος χρόνος σύμβασης 7 έτη | 70 | 30 |
| ε) υπόλοιπος χρόνος σύμβασης 6 έτη | 60 | 40 |
| στ) υπόλοιπος χρόνος σύμβασης 5 έτη | 50 | 50 |
| ζ) υπόλοιπος χρόνος σύμβασης 4 έτη | 40 | 60 |
| η) υπόλοιπος χρόνος σύμβασης 3 έτη | 30 | 70 |
| θ) υπόλοιπος χρόνος σύμβασης 2 έτη | 20 | 80 |

| Κατηγορίες περιπτώσεων<br>Νομικές βάσεις | Αποζημιούμενο τμήμα των επαγγελματικά καθορισμένων δαπανών (σε %)<br>Άρθρα 93 και εξής του ΟΙΚΩ | Αποζημιούμενο τμήμα των επαγγελματικά καθορισμένων δαπανών (σε %)<br>Κοινές κατευθυντήριες γραμμές |
|---|---|---|
| 3. Η επιχείρηση έχει συνάψει σύμβαση μίσθωσης/-νομής της εδαφικής έκτασης και διαθέτει μόνο βραχυπρόθεσμα σχετικά δικαιώματα: | | |
| α) υπόλοιπος χρόνος σύμβασης 1 έτος | ενδιάμεσος τόκος | περίπου 90 |
| β) η σχέση μίσθωσης έχει λήξει | 0 | 100 |

(36) Προκειμένου να διευκρινίσει την έννοια της καθαρής αντιστάθμισης μειονεκτήματος, η Γερμανία ανέφερε επιπλέον ότι οι επιχειρήσεις που δικαιούνται ενίσχυσης βάσει των ΚοιΚΓ δεν ευνοούνται σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους, διότι δεν θεωρούνται επιλέξιμες ειδικά οι ενέργειες επέκτασης και βελτίωσης της επιχείρησης, και όλα τα άλλα χρηματοδοτικά πλεονεκτήματα για την επιχείρηση που απορρέουν από την μετεγκατάσταση υπολογίζονται στην ενίσχυση.

(37) Για την περίπτωση που η Επιτροπή θα εμμείνει στην άποψή της ότι πρόκειται για ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ, η Γερμανία ισχυρίστηκε ότι οι ΚοιΚΓ συμβιβάζονται με την κοινή αγορά. Σχετικά η Γερμανία ανέφερε στην επιστολή της 17ης Ιουνίου 1999 ότι αποκλείεται το ενδεχόμενο σώρευσης της ενίσχυσης σύμφωνα με τις ΚοιΚΓ με άλλα μέσα ενίσχυσης, σε περίπτωση που κατ' αυτό τον τρόπο προκύπτει υπέρβαση των ανώτατων ορίων για τις περιφερειακές ενισχύσεις. Επιπλέον, η Γερμανία επισήμανε ρητά την επικουρικότητα των ΚοιΚΓ σε σχέση με άλλες πηγές χρηματοδότησης.

(38) Όσον αφορά το προβαλλόμενο από την Επιτροπή επιχείρημα σχετικά με τις ανεπίτρεπτες λειτουργικές ενισχύσεις, η Επιτροπή παρέπεμψε στις αποφάσεις του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 30ής Απριλίου 1998 στις υποθέσεις Τ-214/95 [Vlamse Gewest/Επιτροπή [15]] και της 8ης Ιουνίου 1995 στην υπόθεση Τ-459/93 [Siemens/Επιτροπή [16]], σύμφωνα με τις οποίες, λειτουργικές ενισχύσεις υφίστανται μόνο στην περίπτωση μία επιχείρηση απαλλάσσεται των δαπανών, τις οποίες υπό κανονικές συνθήκες επωμίζεται στο πλαίσιο της τρέχουσας διαχείρισής της ή των συνήθων δραστηριοτήτων της. Δεδομένου όμως ότι οι ΚοιΚΓ έχουν προβλεφθεί μόνο ως αντιστάθμιση μη προβλεπόμενων μειονεκτημάτων, οι σχετικές αποζημιώσεις αφορούν μόνο τις δαπάνες τις οποίες, ακριβώς υπό κανονικές συνθήκες, οι επιχειρήσεις που εμπίπτουν στο καθεστώς δεν όφειλαν να επωμιστούν. Ειδικά η μετεγκατάσταση της επιχείρησης δεν αποτελεί απόρροια ελεύθερης επιχειρηματικής απόφασης, αλλά αναγκαστική συνέπεια μέτρων των δημοσίων αρχών, με τα οποία, μεταξύ άλλων, επιχειρείται η επανόρθωση της εσφαλμένης αστικής ανάπτυξης κατά την εποχή της διαίρεσης του Βερολίνου. Ως εκ τούτου, οι ΚοιΚΓ δεν συνιστούν λειτουργικές ενισχύσεις.

(39) Μετά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας η Επιτροπή εξέτασε εάν οι ΚοιΚΓ διατηρούν τον αρχικό τους στόχο, ήτοι να αποτρέψουν τη μετακίνηση επιχειρήσεων από την περιοχή του Βερολίνου στο βραδεμβουργιανό τμήμα της αγοράς εργασίας του Βερολίνου, το οποίο έως το τέλος του 1999 ελάμβανε ενισχύσεις υψηλότερης έντασης. Κατά του επιχειρήματος της Επιτροπής, ότι η εν λόγω πιθανή αρχική πρόθεση κατέστη άνευ αντικειμένου από το 2000 λόγω των ενιαίων ανώτατων ποσοστών ενίσχυσης του Βερολίνου και του βραδεμβουργιανού τμήματος της αγοράς εργασίας του Βερολίνου, η Γερμανία ανέφερε ότι οι ΚοιΚΓ αποσκοπούν γενικά στο να παρεμποδίσουν την απώλεια υγιών επιχειρήσεων στο Βερολίνο και τις σχετικές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική περιοχή του Βερολίνου, όπως την απώλεια θέσεων εργασίας και φορολογικών εσόδων. Δεδομένου ότι για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται μέσα του Land, επιβάλλεται στην επιχείρηση ως όρος για τη χορήγηση της ενίσχυσης να επιλέξει έναν υποκατάστατο τόπο εγκατάστασης εντός του Βερολίνου.

(40) Επιπλέον, η Γερμανία κατέστησε σαφές ότι κανένας από τους πρωταρχικούς στόχους των ΚοιΚΓ δεν σχετίζεται με το περιβάλλον.

## 5. **ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ**

### 5.1. **Ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης**

(41) Η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει εάν οι ΚοιΚΓ συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ αναφέρει σχετικά τα ακόλουθα κριτήρια:

α) εάν χρησιμοποιούνται κρατικοί πόροι κατά τη χορήγηση ενίσχυσης υπό οποιαδήποτε μορφή·

β) εάν επιλέγονται ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένοι κλάδοι παραγωγής ως δικαιούχοι της ενίσχυσης·

γ) εάν οι ενισχύσεις συνιστούν ευνοϊκή μεταχείριση των εν λόγω επιχειρήσεων·

δ) εάν λόγω της ευνοϊκής μεταχείρισης οι ενισχύσεις νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό·

[15] Συλλογή 1998, σ. II-717.
[16] Συλλογή 1995, σ. II-1675.

ε) εάν οι ενισχύσεις επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

(42) Μολονότι οι εξεταζόμενες ενισχύσεις ανταποκρίνονται αναμφισβήτητα, και κατά την άποψη της Γερμανίας, στα κριτήρια των στοιχείων α) και β), τα στοιχεία γ) έως δ) θα πρέπει να εκτιμηθούν διεξοδικότερα.

5.1.1. *Ευνοϊκή μεταχείριση των επιχειρήσεων*

(43) Η Γερμανία ισχυρίζεται ότι οι κοινοποιηθείσες ΚοιΚΓ προσφέρουν μόνο μια αντιστάθμιση για ένα απρόβλεπτο μειονέκτημα ως αποτέλεσμα των μέτρων των δημόσιων αρχών. Μολονότι μια τέτοια αντιστάθμιση προβλέπεται ήδη σε έναν ομοσπονδιακό νόμο (ΟΙΚΩ, άρθρο 93 και εξής) και βάσει του ιδιωτικού δικαίου, ορισμένες συνθήκες δεν καλύπτονται. Ακριβώς για τις εν λόγω περιπτώσεις, οι οποίες κατά την άποψη της Γερμανίας δεν ρυθμίζονται λόγω κενού της γερμανικής νομοθεσίας, οι ΚοιΚΓ προβλέπουν την καταβολή αποζημιώσεων. Δεδομένου ότι οι εν λόγω αποζημιώσεις καλύπτουν μόνο «τις παραλείψεις» του ΟΙΚΩ και του ιδιωτικού δικαίου, κατά την άποψη της Γερμανίας οι θιγόμενες επιχειρήσεις εξομοιώνονται μόνο χάρη στις ΚοιΚΓ με τις άλλες επιχειρήσεις που δεν θίγονται από ανάλογα μέτρα των δημόσιων αρχών. Η Γερμανία δεν θεωρεί ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις ευνοούνται έναντι των ανταγωνιστών τους. Ως εκ τούτου, η Γερμανία αρνείται ότι ισχύει το άρθρο 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(44) Η Επιτροπή εξετάζει τα εν λόγω επιχειρήματα της Γερμανίας σε σχέση με το ερώτημα εάν οι επιχειρήσεις που εμπίπτουν στις ΚοιΚΓ αποτελούν αντικείμενο ευνοϊκής μεταχείρισης κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Η Επιτροπή καταλήγει σχετικά στο συμπέρασμα ότι υφίσταται ευνοϊκή μεταχείριση των εξεταζόμενων επιχειρήσεων.

(45) Για να εξετάσει το ενδεχόμενο ευνοϊκής μεταχείρισης, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη της την κατάσταση που διαμορφώνεται όταν τα μέτρα των δημόσιων αρχών, τα οποία αποτελούν τη βάση για την πληρωμή επιχορήγησης σύμφωνα με τις ΚοιΚΓ, έχουν ήδη ληφθεί, και όλα τα άλλα συνήθη δικαιώματα σύμφωνα με το δημόσιο (ΟΙΚΩ) και το ιδιωτικό δίκαιο έχουν εξαντληθεί.

(46) Οι ΚοιΚΓ συνιστούν υπέρβαση των νομικών αξιώσεων αποζημίωσης βάσει του δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου και ενδεχόμενων συμβάσεων ιδιωτικού δικαίου, και αποτελούν πρόσθετη επιχορήγηση ([17]). Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας η Γερμανία δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι τα μέτρα που προβλέπονται για το Βερολίνο προκαλούν υψηλότερες ή διαφορετικές ζημίες από ό,τι σε ανάλογες περιπτώσεις σε άλλα μέρη της Γερμανίας.

([17]) Για τις αξιώσεις δημοσίου δικαίου και άλλες πληρωμές βάσει των κοινών κατευθυντήριων γραμμών, βλέπε τον πίνακα που υπέβαλε η Γερμανία στην παράγραφο 35.

(47) Το κατά τα άλλα αναπόδεικτο επιχείρημα της Γερμανίας ότι οι βραχυπρόθεσμες συμβάσεις μίσθωσης ή νομής ([18]) στο Βερολίνο ήταν ιδιαίτερα σταθερές, δεν αποδυναμώνει την εν λόγω εκτίμηση της Επιτροπής. Οι σχετιζόμενες ζημίες, είτε οι διαψευσθείσες προσδοκίες σε περίπτωση μη ανανέωσης της σύμβασης, είτε η έλλειψη πρόβλεψης για την περίπτωση μιας πρόωρης καταγγελίας ή μη ανανέωσης της σύμβασης, αποτελούν τις τυπικές συνέπειες μεταβαλλόμενων οικονομικών σχέσεων και σχέσεων ισχύος. Στα κράτη μέλη τις εν λόγω συνέπειες επωμίζονται κατά κανόνα οι ίδιες οι επιχειρήσεις. Η Επιτροπή δεν μπορεί να συμφωνήσει με το επιχείρημα της Γερμανίας ότι τα καταβαλλόμενα ποσά σύμφωνα με τις ΚοιΚΓ αφορούν απρόβλεπτα μειονεκτήματα. Η καταγγελία, η πρόωρη λύση και λήξη μιας σύμβασης εκμετάλλευσης είναι κίνδυνοι εγγενείς της οικονομικής ζωής και ως εκ τούτου προβλέψιμοι.

(48) Η άποψη της Επιτροπής ότι οι ΚοιΚΓ συνιστούν ευνοϊκή μεταχείριση ενισχύεται ιδίως από το γεγονός ότι οι ΚοιΚΓ θέτουν ως όρο για τη χορήγηση κρατικής ενίσχυσης την εκ νέου εγκατάσταση της επιχείρησης στο Βερολίνο. Αυτό καθιστά σαφές το γεγονός ότι οι ΚοιΚΓ αποσκοπούν στη χορήγηση πλεονεκτήματος σε ορισμένες επιχειρήσεις, το οποίο αρνούνται σε άλλες, μολονότι όλες οι επιχειρήσεις θίγονται από τα ίδια μέτρα. Η πραγματική σκοπιμότητα των ΚοιΚΓ κατά συνέπεια δεν περιορίζεται στην καθαρή αντιστάθμιση μειονεκτήματος, αλλά οι ΚοιΚΓ ως γνήσιο μέσο ενίσχυσης περιφερειακής πολιτικής αποσκοπούν στην παραμονή των επιχειρήσεων στο Βερολίνο.

(49) Από όλους τους λόγους αυτούς προκύπτει ότι οι ΚοιΚΓ προβλέπουν την ευνοϊκή μεταχείριση των θιγόμενων επιχειρήσεων, τουλάχιστον σε σύγκριση με άλλες επιχειρήσεις του Βερολίνου οι οποίες θίγονται από τα ίδια μέτρα αλλά δεν επιθυμούν να παραμείνουν στο Βερολίνο, καθώς και σε σύγκριση με επιχειρήσεις οι οποίες θίγονται από ανάλογα μέτρα εκτός του Βερολίνου.

5.1.2. *Πραγματική ή δυνητική νόθευση του ανταγωνισμού*

(50) Η Γερμανία ισχυρίζεται ότι στόχος των ΚοιΚΓ είναι να εξασφαλιστεί ότι οι επιλέξιμες επιχειρήσεις θα συνεχίσουν να υφίστανται με την ίδια μορφή όπως και πριν από τη λήψη του μέτρου των δημόσιων αρχών και θα διατηρήσουν τις δραστηριότητές τους στην κοινή αγορά. Ως εκ τούτου, το καθεστώς συμβάλλει στη διατήρηση και όχι στη νόθευση του ανταγωνισμού.

(51) Νόθευση του ανταγωνισμού υφίσταται όταν οι επιχειρήσεις, οι οποίες λαμβάνουν κρατική ενίσχυση, ανταγωνίζονται άλλες επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια, το μόνο στοιχείο που αφορά τη συγκεκριμένη περίπτωση είναι εάν έχει αποδειχθεί ότι οι δικαιούχοι της ενίσχυσης αναπτύσσουν δραστηριότητες σε έναν τομέα στον οποίο δεν υφίσταται ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών. Η Γερμανία όχι μόνο δεν έχει αποδείξει αλλά ούτε καν ισχυρίστηκε ότι αυτό συμβαίνει.

([18]) Συμβάσεις μίσθωσης ή νομής διάρκειας μικρότερης των δύο ετών, επίσης κατηγορία 3 του πίνακα στην παράγραφο 35.

Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο ότι οι δυνητικοί δικαιούχοι της ενίσχυσης δραστηριοποιούνται στον τομέα της εισαγωγής ή/και εξαγωγής προϊόντων ή/και στον τομέα παροχής υπηρεσιών, και ότι τα προϊόντα τους ή/και οι υπηρεσίες τους ανταγωνίζονται άμεσα προϊόντα ή/και υπηρεσίες από άλλα κράτη μέλη. Η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με τις ΚοιΚΓ θα ενισχύσει κατά συνέπεια τη θέση των δικαιούχων στον ανταγωνισμό έναντι άλλων επιχειρήσεων.

(52) Με επιστολή της 6ης Ιουλίου 2001, η Γερμανία προέβαλε το επιχείρημα ότι οι ενισχύσεις που χορηγούνται σύμφωνα με τις ΚοιΚΓ προβλέπεται να λειτουργήσουν ως κίνητρο προκειμένου να παραμείνουν οι επιχειρήσεις στο Βερολίνο. Για το λόγο αυτό, οι ΚοιΚΓ προβλέπουν τη χορήγηση ενισχύσεων μόνο εφόσον οι επιχειρήσεις εγκαθίστανται πάλι στην πόλη του Βερολίνου ([19]). Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι οι κρατικές ενισχύσεις οι οποίες επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης μιας επιχείρησης νοθεύουν τον ανταγωνισμό ([20]). Στη συγκεκριμένη περίπτωση αυτό συμβαίνει σε βάρος άλλων επιχειρήσεων της κοινής αγοράς, οι οποίες είναι επίσης εγκατεστημένες στο Βερολίνο ή επιθυμούν να εγκατασταθούν εκεί.

(53) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ΚοιΚΓ δεν περιέχουν διατάξεις όσον αφορά τις ενισχύσεις de minimis, και ότι εξάλλου η Γερμανία δεν ισχυρίστηκε ότι πρόκειται για καθεστώς de minimis. Από τις 2 Φεβρουαρίου 2001 για τις ενισχύσεις de minimis ισχύει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 69/2001 της Επιτροπής ([21]).

(54) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται στο πλαίσιο των ΚοιΚΓ τουλάχιστον απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

5.1.3. *Επιπτώσεις στο εμπόριο*

(55) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι βασικά όλες οι κρατικές ενισχύσεις για συγκεκριμένη ομάδα εμπορικών επιχειρήσεων, που απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών σε ορισμένο βαθμό, επηρεάζουν επίσης τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

### 5.2. **Νομιμότητα της ενίσχυσης**

(56) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η Γερμανία εκπλήρωσε την υποχρέωση κοινοποίησης που ενέχει σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ, και ενημέρωσε την Επιτροπή σχετικά με το καθεστώς που προτίθεται να θεσπίσει.

### 5.3. **Συμβιβάσιμο των ενισχύσεων με την κοινή αγορά**

(57) Στο σημείο αυτό η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει εάν η ενίσχυση συμβιβάζεται με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφοι 2 ή 3 της συνθήκης ΕΚ.

5.3.1. *Εξέταση της εξαίρεσης του άρθρου 87 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ*

(58) Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, οι ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες θίγονται από τη διαίρεση της Γερμανίας, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκαλούνται από τη διαίρεση αυτή, συμβιβάζονται με την κοινή αγορά. Η Γερμανία ισχυρίστηκε ότι τα μέτρα των δημόσιων αρχών, βάσει των οποίων ισχύουν οι ΚοιΚΓ, αποσκοπούν στην επανόρθωση της εσφαλμένης αστικής ανάπτυξης κατά την εποχή της διαίρεσης της πόλης.

(59) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η εξαίρεση του άρθρου 87 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ δεν ισχύει για ενισχύσεις, οι οποίες χορηγούνται, όπως στην προκειμένη περίπτωση, λόγω της επανένωσης της Γερμανίας ([22]).

5.3.2. *Εξέταση σύμφωνα με τις διατάξεις για ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα*

(60) Δεδομένου ότι οι ΚοιΚΓ έχουν σαφώς στόχο περιφερειακής πολιτικής, συγκεκριμένα την παραμονή επιχειρήσεων στο Βερολίνο, ενδέχεται να εμπίπτουν στις διατάξεις εξαίρεσης όσον αφορά τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα καθώς επίσης και του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχεία α) ή γ) της συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με τις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές.

(61) Οι περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές περιλαμβάνουν διάφορες προϋποθέσεις, οι οποίες πρέπει να πληρούνται, προκειμένου να θεωρηθεί μια ενίσχυση περιφερειακού χαρακτήρα ως συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά.

5.3.2.1. Πεδίο εφαρμογής των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών

(62) Η Επιτροπή διαπιστώνει κατ' αρχήν ότι οι ΚοιΚΓ, ελλείψει αντίθετων στοιχείων, ισχύουν για επιχειρήσεις κάθε τομέα. Κατά συνέπεια, η Γερμανία δεν εξαίρεσε τους τομείς που αναφέρονται στο τμήμα 2 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών. Επιπλέον, η Επιτροπή συνάγει από την επιστολή της Γερμανίας της 9ης Μαρτίου 1999 ότι σύμφωνα με τις ΚοιΚΓ μπορούν να χορηγηθούν ενισχύσεις και σε γεωργικές επιχειρήσεις. Για ορισμένους από τους οικονομικούς τομείς που εμπίπτουν στις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές ισχύουν επιπλέον και ειδικοί κανό-

([19]) Βλέπε αιτιολογική σκέψη 39 της παρούσας απόφασης.
([20]) Βλέπε υποσημείωση 7.
([21]) ΕΕ L 10 της 13.1.2002, σ. 30.
([22]) Βλέπε απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Δεκεμβρίου 1999 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-132/96 και T-143/96 (Freistaat Sachsen, Volkswagen AG και Volkswagen Sachsen GmbH κατά Επιτροπής) Συλλογή 1999, σ. II-3663.

νες ([23]). Η Γερμανία δεν εξαίρεσε τους εν λόγω οικονομικούς τομείς από τις ΚοιΚΓ ούτε προσάρμοσε τις ΚοιΚΓ στους ειδικούς σχετικούς κανόνες.

5.3.2.2. Μορφή, ύψος και διάρκεια των ενισχύσεων σύμφωνα με τις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές

(63) Σύμφωνα με το σημείο 4.1 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών, οι περιφερειακές ενισχύσεις πρέπει να έχουν ως στόχο είτε την πραγματοποίηση αρχικών επενδύσεων είτε τη δημιουργία απασχόλησης σχετιζόμενης με την επένδυση. Η έννοια μιας αρχικής επένδυσης ορίζεται σαφέστερα στο σημείο 4.4 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών, μεταξύ άλλων, ως επένδυση πάγιου κεφαλαίου η οποία αφορά τη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων ή τη θεμελιώδη αλλαγή μιας υφιστάμενης εγκατάστασης διαμέσου του εξορθολογισμού, της διαφοροποίησης ή του εκσυγχρονισμού. Οι ΚοιΚΓ αναφέρουν διάφορες επιλέξιμες δαπάνες, οι οποίες πληρούν τα κριτήρια χορήγησης ενίσχυσης για αρχικές επενδύσεις κατά την έννοια του σημείου 4.4 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών, διότι με αυτές, σε σύγκριση με την ανάλογη κατάσταση που δημιουργείται μετά τη λήψη του μέτρου των δημόσιων αρχών, δημιουργούνται νέες παραγωγικές ικανότητες και κατ' αυτό τον τρόπο οι ενισχύσεις συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη. Πρόκειται για τις ακόλουθες δαπάνες:

α) όλες οι δαπάνες που αναφέρονται στο στοιχείο γ) της αιτιολογικής σκέψης 17 (περίπτωση 1) για την ετοιμασία του χώρου αντικατάστασης·

β) οι επιχορηγήσεις που αναφέρονται στο στοιχείο ε) της αιτιολογικής σκέψης 17 (περίπτωση 1) για έξοδα διαχείρισης, για την παρέκκλιση από τον οικοδομικό κώδικα, σε περίπτωση που αυτή είναι οπωσδήποτε απαραίτητη, προκειμένου να προσαρμοστούν οι νέες εγκαταστάσεις στις λειτουργικές απαιτήσεις·

γ) οι κατασκευαστικές και συναφείς δαπάνες που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 18 (περίπτωση 2).

Επιπλέον, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ΚοιΚΓ δεν προβλέπουν ενισχύσεις οι οποίες αποσκοπούν στη δημιουργία απασχόλησης συνδεόμενης με την επένδυση κατά την έννοια του ορισμού του σημείου 4.12 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών.

(64) Στο πρώτο εδάφιο του σημείου 4.2 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών προβλέπεται ότι η συμβολή του αποδέκτη για τη χρηματοδότηση μιας τέτοιας αρχικής επένδυσης πρέπει να ανέρχεται τουλάχιστον στο 25 %. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η προϋπόθεση αυτή πληρούται μόνο για την ενίσχυση αρχικής επένδυσης κατά την έννοια της παραγράφου 17 στοιχείο γ) δεύτερη περίπτωση (δαπάνες για νέο κτίριο), διότι στην περίπτωση αυτή παρέχεται επιχορήγηση ύψους μόνο έως 20 % των επιλέξιμων καθαρών δαπανών. Για όλες τις άλλες αρχικές επενδύσεις που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 63 η οδηγία προβλέπει επιχορήγηση έως 100 % των επιλέξιμων καθαρών δαπανών. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση αυτή δεν υφίσταται καμία συμβολή της επιχείρησης.

(65) Στο τρίτο εδάφιο του σημείου 4.2 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών ορίζεται ότι τα καθεστώτα ενίσχυσης πρέπει να προβλέπουν ότι η αίτηση για ενίσχυση πρέπει να υποβάλλεται πριν από την έναρξη της εκτέλεσης των σχεδίων. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η προϋπόθεση αυτή πληρούται (τίτλος Ι σημείο 1 περίπτωση 2 των ΚοιΚΓ).

(66) Το σημείο 4.5 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών προβλέπει ότι οι ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις υπολογίζονται σε ποσοστά επί της αξίας της επένδυσης. Η εν λόγω ένταση ενίσχυσης ως καθαρό ισοδύναμο επιδότησης δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το περιφερειακό ανώτατο όριο ενίσχυσης της εκάστοτε ενισχυόμενης περιοχής (σημεία 4.7 και 4.8 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών). Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να τηρείται η απαγόρευση σώρευσης που αναφέρεται στο σημείο 4.18 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών. Με επιστολή της 17ης Ιουνίου 1999, η Γερμανία διαβεβαίωσε την Επιτροπή ότι τηρούνται τα ισχύοντα ανώτατα όρια περιφερειακών ενισχύσεων, ακόμη και σε περίπτωση σώρευσης με άλλα μέσα ενίσχυσης. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, παρά τη διαβεβαίωση της Γερμανίας, τα ανώτατα όρια περιφερειακής ενίσχυσης που ισχύουν για το Βερολίνο τηρούνται μόνο για τις δαπάνες κατασκευής νέων κτιρίων, οι οποίες είναι επιλέξιμες για τη χορήγηση ενίσχυσης με καθαρή ένταση 20 %. Για όλες τις άλλες ενισχύσεις αρχικών επενδύσεων οι ΚοιΚΓ προβλέπουν υπέρβαση των ανώτατων ορίων περιφερειακής ενίσχυσης, δεδομένου ότι υπάρχει η δυνατότητα παροχής επιχορηγήσεων σε ποσοστό έως 100 % των επιλέξιμων καθαρών δαπανών.

(67) Στο σημείο 4.10 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών αναφέρεται ότι οι ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις πρέπει να υπόκεινται, λόγω του τρόπου καταβολής τους ή των όρων που συνδέονται με τη χορήγησή τους, στη διατήρηση της υπόψη επένδυσης για ελάχιστη περίοδο πέντε ετών. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ΚοιΚΓ δεν πληρούν την εν λόγω προϋπόθεση.

(68) Η πόλη του Βερολίνου καθώς και το βραδεμβουργιανό τμήμα της, που μαζί αποτελούν την αγορά εργασίας του Βερολίνου, αποτελεί μόνο έως το τέλος του 2006 ενισχυόμενη περιοχή κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με τις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές ([24]). Οι ΚοιΚΓ θα παραμείνουν σε ισχύ μετά το 2006 έως το τέλος του 2008. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις σύμφωνα με τις ΚοιΚΓ, που προβλέπεται να χορηγηθούν για τα έτη 2007 και 2008, δεν μπορούν να κηρυχθούν συμβιβάσιμες με την κοινή αγορά σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με τις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές.

([23]) Βλέπε σχετικά υποσημείωση 5 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών. (Για τους τομείς των συνθετικών ινών, της αυτοκινητοβιομηχανίας και της χαλυβουργίας ισχύουν οι ειδικές διατάξεις του πολυτομεακού πλαισίου για τις περιφερειακές ενισχύσεις σε μεγάλα επενδυτικά σχέδια του 2002 (ΕΕ C 70 της 19.3.2002, σ. 4). Για το ναυπηγικό τομέα ισχύει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1540/98 του Συμβουλίου (ΕΕ L 202 της 18.7.1998, σ. 1) έως τις 31.12.2003).

([24]) Βλέπε υποσημείωση 12.

(69) Σύμφωνα με το σημείο 4.15 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών, οι λειτουργικές ενισχύσεις, ήτοι οι ενισχύσεις οι οποίες προορίζονται για τη μείωση των τρεχουσών δαπανών, τις οποίες υπό φυσιολογικές συνθήκες ([25]) θα έπρεπε να επωμιστεί η επιχείρηση στο πλαίσιο της τρέχουσας διαχείρισής της ή της συνήθους δραστηριότητάς της κατ' αρχήν απαγορεύονται. Στην προκειμένη περίπτωση η «φυσιολογική» και ως εκ τούτου σχετική κατάσταση είναι αυτή που έχει ήδη διαταραχθεί από το μέτρο των δημόσιων αρχών. Σε μια τέτοια κατάσταση όλοι οι ανταγωνιστές πρέπει υπό φυσιολογικές συνθήκες να επωμιστούν τις αντίστοιχες χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις, στο βαθμό που έχουν εξαντλήσει τα νόμιμα δικαιώματα αποζημίωσής τους σύμφωνα με το ιδιωτικό ή δημόσιο δίκαιο. Οι επιχειρήσεις που εμπίπτουν στις ΚοικΓ απαλλάσσονται ωστόσο από χρηματοοικονομικά μειονεκτήματα τα οποία αποτελούν φυσιολογικές τρέχουσες δαπάνες για οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση η οποία θίγεται από μέτρο των δημόσιων αρχών και έχει ήδη εξαντλήσει όλα τα άλλα δικαιώματα αποζημίωσής της. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι όλες οι ενισχύσεις οι οποίες δεν μπορούν να χαρακτηριστούν σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 63 ως ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις, ανταποκρίνονται στα κριτήρια των λειτουργικών ενισχύσεων.

(70) Κατ' εξαίρεση, μπορούν να εγκριθούν λειτουργικές ενισχύσεις για ενισχυόμενες περιοχές οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ, σύμφωνα με το σημείο 4.15 των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η προϋπόθεση αυτή δεν πληρούται, δεδομένου ότι το Βερολίνο από την 1η Ιανουαρίου 2000 αποτελεί ενισχυόμενη περιοχή σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφο 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ.

### 5.3.3. *Εξέταση σύμφωνα με τις διατάξεις για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)*

(71) Στην προκειμένη περίπτωση ενδέχεται να ισχύουν οι διατάξεις εξαίρεσης όσον αφορά τις ενισχύσεις για τις ΜΜΕ, ήτοι του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 70/2001 της Επιτροπής της 12ης Ιανουαρίου 2001 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ στις κρατικές ενισχύσεις προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ([26]) (στο εξής «κανονισμός ΜΜΕ»).

(72) Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το πεδίο εφαρμογής των ΚοικΓ δεν περιορίζεται στις ΜΜΕ όπως αυτές ορίζονται στο παράρτημα Ι του κανονισμού ΜΜΕ, αλλά ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους και τομέα. Αυτό δεν αποκλείει το ενδεχόμενο οι ΚοικΓ να εφαρμόζονται επίσης για ΜΜΕ και ως εκ τούτου να πληρούνται οι προϋποθέσεις του κανονισμού ΜΜΕ.

#### 5.3.3.1. Πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ΜΜΕ

(73) Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο α) του κανονισμού ΜΜΕ, ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με την παραγωγή, τη μεταποίηση και την εμπορία των προϊόντων που παρατίθενται στο παράρτημα Ι της συνθήκης. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι ο τομέας αυτός δεν εξαιρείται ρητά από τις ΚοικΓ. Επιπλέον, η Επιτροπή υποχρεούται να συμπεράνει από την επιστολή της Γερμανίας της 9ης Μαρτίου 1999 ότι οι ΚοικΓ μπορούν να εφαρμοστούν και σε γεωργικές επιχειρήσεις (βλέπε αιτιολογική σκέψη 62).

(74) Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 ο κανονισμός ΜΜΕ ισχύει με την επιφύλαξη των ειδικών κοινοτικών κανονισμών ή οδηγιών της Κοινότητας σχετικά με τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σε συγκεκριμένους τομείς, ανεξαρτήτως του αν οι διατάξεις τους είναι περισσότερο ή λιγότερο περιοριστικές. Για ορισμένους τομείς ισχύουν περιοριστικότεροι ειδικοί κανόνες ([27]). Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η Γερμανία δεν έχει εξαιρέσει τους εν λόγω τομείς από τις ΚοικΓ ούτε έχει προσαρμόσει τις ΚοικΓ στους ειδικούς αυτούς κανόνες.

(75) Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 13 του κανονισμού ΜΜΕ, ο εν λόγω κανονισμός δεν ισχύει για λειτουργικές ενισχύσεις. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι όλες οι ενισχύσεις των ΚοικΓ, οι οποίες δεν αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 63 ως ενισχύσεις αρχικών επενδύσεων, έχουν χαρακτηριστεί ως λειτουργικές ενισχύσεις ([28]), και ως εκ τούτου δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ΜΜΕ.

#### 5.3.3.2. Μορφή, ύψος και διάρκεια των απαλλασσόμενων ενισχύσεων σύμφωνα με τον κανονισμό ΜΜΕ

(76) Σύμφωνα με το άρθρο 4 του κανονισμού ΜΜΕ, οι ενισχύσεις για επενδύσεις συμβιβάζονται με την κοινή αγορά και εξαιρούνται από την υποχρέωση κοινοποίησης που προβλέπεται στο άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ. Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχείο γ) του κανονισμού ΜΜΕ πρέπει να πρόκειται για ενισχύσεις που αφορούν αρχικές επενδύσεις.

(77) Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 του κανονισμού ΜΜΕ, η δυνατή ακαθάριστη ενίσχυση για ενισχύσεις αυτού του είδους ανέρχεται γενικά σε 15 % στην περίπτωση των μικρών επιχειρήσεων και 7,5 % στην περίπτωση των μεσαίων επιχειρήσεων. Κατά τη χορήγηση πρέπει να τηρείται η απαγόρευση σώρευσης του άρθρου 8 παράγραφος 2 του κανονισμού ΜΜΕ. Μολονότι με επιστολή της 17ης Ιουνίου 1999 η Γερμανία δήλωσε ότι τηρείται η εν λόγω απαγόρευση, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι υπάρχει υπέρβαση των ανώτατων εντάσεων ενίσχυσης για όλες τις ενισχύσεις που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 63 ως ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις.

(78) Σύμφωνα με το άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ, στις ενισχυόμενες περιοχές η καθαρή ένταση της ενίσχυσης για αρχικές επενδύσεις που μπορεί να χορηγηθεί σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο α) του κανονισμού ΜΜΕ ανέρχεται στο 30 % των επιλέξιμων δαπανών, εφόσον, κατά τη χορήγηση της ενίσχυσης σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3 δεύτερο εδάφιο

([25]) Βλέπε σχετικά τις αποφάσεις που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 38.

([26]) ΕΕ L 10 της 13.1.2001, σ. 33.

([27]) Βλέπε υποσημείωση 23.

([28]) Βλέπε αιτιολογική σκέψη 69.

του κανονισμού ΜΜΕ, τίθεται ως όρος ότι η επένδυση θα διατηρηθεί στην αποδέκτρια περιφέρεια επί πέντε έτη τουλάχιστον και ότι η συμμετοχή του δικαιούχου στη χρηματοδότησή της ανέρχεται στο 25 % τουλάχιστον. Και στην περίπτωση αυτή πρέπει να τηρείται η απαγόρευση σώρευσης του άρθρου 8 παράγραφος 2 του κανονισμού ΜΜΕ. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι καμία από τις ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 63 δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις του άρθρου 4 παράγραφος 3 πρώτο εδάφιο στοιχείο α) του κανονισμού ΜΜΕ και του άρθρου 4 παράγραφος 3 δεύτερο εδάφιο. Όσον αφορά τις ενισχύσεις για τις δαπάνες της κατασκευής χώρου αντικατάστασης ύψους 20 % των επιλέξιμων ακαθάριστων δαπανών, δεν εξασφαλίζεται η πενταετής παραμονή στην αποδέκτρια περιφέρεια, ενώ οι υπόλοιπες ενισχύσεις, οι οποίες προβλέπουν επιχορήγηση έως 100 % των επιλέξιμων ακαθάριστων δαπανών, υπερβαίνουν ήδη τα ανώτατα όρια έντασης της ενίσχυσης.

(79) Σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο του κανονισμού ΜΜΕ, ο εν λόγω κανονισμός ισχύει έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006, ενώ μετά τη λήξη ισχύος του τα καθεστώτα ενισχύσεων που έχουν απαλλαγεί δυνάμει του άρθρου 10 παράγραφος 2 του κανονισμού ΜΜΕ εξακολουθούν να τυγχάνουν της απαλλαγής για άλλους έξι μήνες, ήτοι έως τις 30 Ιουνίου 2007. Οι ΚοιΚΓ θα ισχύουν μετά το 2006 έως το τέλος του 2008. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις σύμφωνα με τις ΚοιΚΓ, οι οποίες προβλέπεται να χορηγηθούν για τα έτη 2007 και 2008, δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά βάσει του ισχύοντος κανονισμού ΜΜΕ.

## 6. **ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ**

(80) Οι κοινοποιηθείσες ΚοιΚΓ σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ συνιστούν ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

(81) Στο βαθμό που πρόκειται για λειτουργικές ενισχύσεις, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 69, οι εν λόγω ΚοιΚΓ δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των εξαιρέσεων του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με τις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές. Στο βαθμό αυτό οι ΚοιΚΓ δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά.

(82) Στο βαθμό που, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 63, πρόκειται για ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις, οι ΚοιΚΓ δεν πληρούν όλες τις προϋποθέσεις των σχετικών εξαιρέσεων του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της συνθήκης ΕΚ σε συνδυασμό με τις περιφερειακές κατευθυντήριες γραμμές ή τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 70/2001. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει ότι οι ΚοιΚΓ συμβιβάζονται με την κοινή αγορά όσον αφορά τις ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις μόνο υπό τον όρο ότι η Γερμανία θα τηρήσει όλες τις ισχύουσες διατάξεις των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 70/2001,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

*Άρθρο 1*

Οι κοινές κατευθυντήριες γραμμές για τη χρησιμοποίηση του ταμείου οικονομικής ανάπτυξης του Land του Βερολίνου (στο εξής «κοινές κατευθυντήριες γραμμές»), που σκοπεύει να εφαρμόσει η Γερμανία, συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ.

*Άρθρο 2*

Στο βαθμό που οι ενισχύσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο των κοινών κατευθυντήριων γραμμών αποτελούν λειτουργικές ενισχύσεις, δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά.

Για το λόγο αυτό δεν επιτρέπεται η χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων.

*Άρθρο 3*

Στο βαθμό που οι ενισχύσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο των κοινών κατευθυντήριων γραμμών αποτελούν ενισχύσεις για αρχικές επενδύσεις, συμβιβάζονται με την κοινή αγορά έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006 με την επιφύλαξη της τήρησης των όρων και προϋποθέσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 2.

Η Γερμανία τηρεί τους κανόνες των περιφερειακών κατευθυντήριων γραμμών και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 70/2001 όσον αφορά τις εντάσεις ενίσχυσης, τη σώρευση, την εξαίρεση ευαίσθητων τομέων, τη συμβολή των δικαιούχων και την πενταετή διατήρηση των επενδύσεων.

*Άρθρο 4*

Η Γερμανία ανακοινώνει στην Επιτροπή, εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, τα μέτρα που έλαβε για την εφαρμογή της.

*Άρθρο 5*

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Βρυξέλλες, 24 Ιουνίου 2003.

*Για την Επιτροπή*

Mario MONTI

*Μέλος της Επιτροπής*